

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

18. De Diuinatione per Omina.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

est, cū in somnijs parens, vel alia sancta, gratiaq; persona, seu sacerdos, vel etiam Deus, aperit euenturum quid, aut non euenturum, faciendum, aut vitandum denunciat. *V*isio autem est, cum id quis videt, quod eodem modo, quo apparuerat, eueniet. *A*nimum peregrē commemorantem, quem non cogitabat visus est sibi reuersum videre, & procedenti obuius, quē viderat, venit in amplexum. *D*epositum in quiete suscepit, & matutinus ei precator occurrit, mandans pecuniam tutelae, & fidei custodiae celandam committens. *S*omnium est, quod rectum figuris, & velatū ambagibus non nisi interpretatione intelligi potest. *I*nsomnium, quando id, quod fatigauerat vigilantiem, sese dormienti quoque ingesserit, sicut sumi cura, cibi, vel potus, vel aliqua studia, vel artes, vel infirmitates. *P*hantasma est visum, cum inter vigiliam, & aduersionem quietem, hoc est, quando qui vix dormire capit, & adhuc se vigilare existimat, aspicere videtur irruentes in se, vel passim vagantes formas à natura, seu magnitudine, seu specie discrete panes, variaeque tempestates rerum, vel letas, vel turbulētas. *I*n hoc genere est *iqua* rē, quae publica persuasio quiescentes opinatur inuadere, & pōdere suo pressos, ac sentientes grauare. *H*ac Macrobius ex Platonicis. *Q*uā fere eadem refert B. Aug. lib. de Spiritu, & Anima, c. 25. *N*isi quod addit; *E*phialtes non est aliud, nisi quedam fumositas à stomacho, vel à corde ad cerebrum ascendens, & ibi vim animalem comprimens. *S*ed profectō superstitiosum est somnijs credere, vt perspicuum est ex Leuitici, c. 21. vbi dicitur: *N*on augurabimini, neque obseruabitis somnia, Eccl. 34. *V*ana spes, & mendacium viro insensato: & somnia extollunt imprudentes. *T*este Caiet. in sum. cap. *S*omniorum obseruatio: lethale peccatum committit is, qui ob somnium facit aliquid contra leges, Canones, & iura diuina: hoc est, qui ne cōtra somnium faciat, legem grauitur perfringit. *I*tem is, qui vt seruet, quod somniauit, omittit aliquid eorum, quae sunt necessaria ad salutem. *I*tem graui periculo peccati se obijcit is, qui tantam fidem somnijs habet, vt passim somniorum obseruatione ducatur, etiam in ijs, quae imperata nobis non sunt. *N*auar. in Manua. c. 11. nu. 33. *P*eccat, inquit, mortaliter, qui propter ea, quae somniauit, omittit aliquid ad salutem animae necessarium, vel facit aliquid eidem saluti contrarium: licet si non est tale, solum venialiter peccet.

Cap. XVIII.

De Diuinatione per omina.

EXominibus diuinatio est, qua quis obseruatis, & notatis hominum dictis, vel factis ob alium finem, & causam, fortuitos eorum casus lætos, ac tristes, infaustos, & prosperos certō diuinat. *O*lim apud gentes frequens, & vītatū erat hoc diuinandi genus, cuius apud Christianos quoque aliqua vestigia mansere. *S*olēt quidam e domo egressi, si pannofum aliquem pauperem, aut si Religiosum hominē primo occurso, aut summo mane offenderint, certō diuinare nihil boni sibi eo die euenturum. *I*tem solent mulierculæ appetente die sacro Ioan. Baptistæ, lecto surgere, fenestras occupare, & primam vocem transeūcis hominis attentis auribus expectare: & si lætum aliquod verbum audierint, læta omnia eo anno; si triste, tristia omnia sibi futura certō coniectant. *A*liæ faustas, aut infaustas nuptias futuras præfagiunt ex prima aliqua voce humana audita. *A*liæ futurorum maritorū nomina diuinant: nam si prima, quæ audiatur vox Petrus fuerit, virum sibi fu-

turum Petrum nomine certō credunt: idemq; de ceteris nominibus credere solent. *A*lij consueverunt ad lectum redire, si, dum calceos pedibus admovent, oscitauerint, aut sterutauerint. *A*lij domum reuertuntur, si cum primo mane exiit uita puerum obuiam habuerint, aut pedem offenderint. *A*lij verō redeunt domum, si cum summo mane egrediuntur crucis signum, aut fumus, vel aliquid simile inspexerint, vel si vestem fortices tetigerint, aut polluerint mures. *A*lij diuinant sibi omnia sinistra euentura si pedem finistrā prius casu domo extulerint. *A*ugustus Cæsar teste *P*linio lib. 2. cap. 7. *I*guum sibi calceum præposuerat inducūm prodidit, qua die feditione militari prope afflicus est. *S*ternutamenta apud *G*entiles aliquando fausti, aliquando infausti ominis erant. *T*hemistocle ad aras sacrificante, refert *P*lutar. chus in vita ipsius, à dextra sternutans homo augurium fecit, quo præcipui captiui in molarentur. *X*enophonte ad milites concionante, vt ipse testatur in li. 6. sternutans quidam, omen fecit felicissimum, ita vt totius dux militiæ crearetur. *H*ippiæ, dū sternutat, exculsus dens, magnum augurium fecit calamitatis futuræ: vt narrat *H*erodo. in li. 6. *V*nde apud veteres religio fuit in sternutamentis bonum omen, & salutem precari, vt ait *P*lin. lib. 28. ca. 2. *D*e Ominibus refert multa exempla *V*aler. lib. 3. cap. 4. & quædam commemorat *C*icero lib. 2. de *D*iuinat. *C*uiusmodi sunt hæc, quæ sequuntur.

L. Paulus Consul, cū bellum gereret cum Persa rege, & domum ē curia regressus, filioliā suā nomine *T*ertiam osculatus est, & cum eam trisē animaduerneret, interrogauit, quid ita eo vultu esset, quæ respondit: *P*ersam perisse. *D*eceaserat autem *C*atellus, quem puella in delictijs habuerat, nomine *P*ersa. *A*rripuit igitur omen *P*aulus, & eo fortuito dicto quasi certam spem clarissimi triūphi animo præsumpsit. *V*aler. lib. 1. cap. 5. *P*lutar. in *A*emilio. *I*usti. lib. 33. *C*icero. lib. de *D*iuinat. *I*tem, narrat *C*icero. de *D*iuinat. & *V*aler. lib. 3. cap. 5. aliud omen de *C*æcilio *M*etelli. *C*um enim fororis suæ filiā in matrimonium collocare vellet, & omnis captandi gratia, in facellum quoddam fecisset: neq; cū aliquandiu persedisset, aliqua vox audita fuisset, quæ proposito deseruiret, puellæq; interim longa standi mora defatigata, rogasset materteram, vt in eius sella paululum requiesceret: illaque dixisset, *E*go tibi meas sedes libenter concedo, oten res sequuta est; nam ipsa breui mortua, virginem in vxorem *M*etellus duxit. *T*iberius *G*racchus cum ad res nouas pararetur, auspicia prima luce petijt: & ianuā egressus ita pedem offendit, vt digitus ei decuteretur: qui decessus *C*apitolio à *S*cipione *N*asica fragmento subfelliictus procubuit. *V*aler. libro primo, cap. 4. *N*eroni in expeditionem *A*lexandrinam profecturo lacinis surgenti adhaesit: & turbatus est, & superstitione, & periculo. *S*ueto. in *V*ita eius cap. 39. *C*rassi filius contra *P*arthos proditurus in aciem ita pedem offendit, vt humi prostratus concideret. *P*lutar. in *V*ita *C*rassi. *P*etilius Consul in *L*iguria bellum gerens, cum montem, cui *L*ethum cognomen erat, oppugnaret, inter adhortationes militum, dixit. *H*odie ego *L*ethum capiam: qui inconsideratus preclando fortuitum lectum vocis

letho suo confirmavit. Valer. lib. 1. cap. 5. Vnde Poëta de superstitione ex offensione pedis Tibul. lib. 1. leg. 3.

O quoties ingressus iter, mihi tristitia dixi,
offensum in porta signa dedisse pedem.

Ouidius itidem in epist. Laodomie ad Protefilau,

Hunc fateor, volui reuocare, animusque ferebat,
Substitit auspicij lingua timore mali.

Cum foribus velles ad Troiam exire paternis

Pes tunc offenso limine signa dedit.

Vt vidi, iugemui.

Hoc Diuinationis genus est prorsus vanū, & inane, ac idcirco damnatum in cap. Illud quod. 2. 6. q. 2. de eo agit S. Tho. 2. 2. q. 95. a. 7. Negare tamen non possumus, aliquando dicta, vel facta hominum talia fuisse, vt diuino impulsu, & afflatu futuros rerum euentus præsignificarent: vt Genes. 2. 4. accidit in seruo Abrahæ. 1. Reg. 14. in Ionathâ: Iudicum 7. in Gedeone: Ioan. 11. in Caipha pontifice. S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 7. ad 3.

Caput XIX.

De Diuinatione ostentorum, portentorum, & prodigiorum.

A Nimaduertere oportet, Ostenta, Portenta, Prodigia, &c; Mōstra inde nominari, quod aliquid ostendant, portentant, prædicant, & mōstrent. Narrat Valer. lib. 1. c. 6. Bouem voce humana locutum fuisse. Carnis in modum nimbi dissipatas partes cecidisse: quarum maiorem numerum præpetes diripuerunt aues, & reliquum per aliquot dies, neq; odore terro, neq; deformi aspectu mutatum iacuit: purum infantem semestrem dicit, in Foro Boario triumphum proclamasse: alium cum Elephantino capite natū. In Piceno lapides pluuisse: in Gallia lupum, vigili è vagina gladium abtulisse: in Sicilia scuta duo sanguinem sudasse. Etiam metentibus cruentas spicas in corbem decidisse. Cerites aquas sanguine mistas fluxisse: in bello Punico secundo bouem dixisse, *caue tibi, Roma. Hæc ille.*

Talia igitur sunt, quæ præter solitum, & cōmunem naturæ usum, & ordinem solent accidere, & aliquem hominibus metum incutere: Veluti, cum sanguis, lac, ranæ, pisces, vna cum pluujs, & imbris decidunt: item, cum ignium & cometarum imagines insolitæ apparent: cum in aëre pugnantium militum exercitus videntur, armorum strepitus sentiuntur, hominum clamores, voces lugubres audiuntur; depictæ in vestibus, & pannis cruces cōspiciuntur. Si cum femina nascitur, puella biceps nata sit, prædici aiebāt: Ethnici seditionem in populo futurâ: corruptionem, & adulterium in domo, vbi nata esset. Si mulier leonem peperisset, significari id fore, vt ab externis gentibus vinceretur ea ciuitas, in qua id contigisset. Seruio Tullo dormienti caput arsisse fertur. Valer. lib. 1. c. 6. Soli. c. 2. Diony. li. 4. Liu. lib. 1. Et prædictum ei à cōiectoris, siue diuinatoribus fuit eum fulmine periturum. Alij verò diuinarunt eū ad regium fastigium euehendū. Croesi filius cum infans esset, locutus est: quod significasse aiunt, regnum patris, & domum funditus ruituram. Zoroastres eodem die, quo natus est, risisse perhibetur, vt referunt Plin. lib. 7. c. 16. Solin. c. 4. Aug. lib. 21

de Ciui. c. 14. quo risu significatum esse dixerunt diuinatores cum nihil terrestria amaturum, sed cælestia. Sed Aug. nihil, inquit, boni ei monstruosus risus ille portendit. Nam magicarum artium perhibetur inuentor fuisse. quæ quidem illi, nec ad presentis vitæ vanam felicitatem contra suos inimicos prodesse poterunt: à Nino quippe rege Assyriorum, cum esset ipse Babilianorum rex, bello superatus est. Hæc August. & Plin. refert, eidem cerebrâ in a palpi esse, cum natus est, vt impostam repelleret manum futuræ, vt ille ait, præfatio scientiæ. In exercitu Xerxis, quem aduersus Græciam contraxerat, equæ partu leporem editū fuisse ferunt: quo genere monstri, dicit Valer. lib. 1. c. 6. Significatus est illius tam magni bellici apparatus euentus. Enumerat Valerius alia multa prodigia, lib. 1. c. 6. aliqua etiam habet Cicero in libris de Diuinatione.

Porrò hæc prodigia, & ostenta aliquando Dei virtute contingunt; aliquando etiam dæmonum potestate possunt apparere. Nonnunquam etiam naturæ vi, ac facultate aliqua, ita raro eueniunt, vt quædam portenta, & prodigia esse videantur. Si arte dæmonum efficiantur, sæpe res veræ non sunt, sed tales apparent: possunt enim dæmones intuentium oculos ita deludere, vt putent homines, se res veras cernere, & intueri, cum tamē veræ non sint. Vanum est ex huiusmodi ostentis, portentis, prodigijs, & monstris, nisi diuinitus eueniant, fortuita, & libera hominum consilia, euenta, & officia velle præscire. Si tamen probabiliter coniectamus, ea naturæ vi esse effecta; probabiliter quoque aliquos naturales euentus conijcere, expectare, & prænuntiare possumus: siquidem vim naturæ non superant.

Cap. XX.

De Diuinatione, quæ ducitur ex Mortuorum vmbis, & cadaveribus.

Primū animaduertendū est, esse genus Diuinationis, quæ Necromātia vulgo dicitur, qua quis vmbis, vel cadaveribus mortuorū inspectis futuros, aut occultos rerum euentus aduersos, vel secundos diuinat. Dicitur etiam Psychomantia, quoniā per eam animæ respōsa, & oracula reddere cōsentur. Præterea, cū quis ex descriptis in mortuorū corporib⁹ certis lineis, figuris, & signis fortuita futura, vel latentia nititur intelligere. Insuper cū quis certo cadaverū cōtactu, futurū aliquid, vel occultū prænuntiat, aut indicat. Postremò, cū quis præscripta verborū forma, aut certis carminibus, descriptisq; circulis, & figuris literarū, characterū notis, mortuos excitare se putat, & ab eis accipere responsa, quib⁹ fortuitos futuros euentus prædicat, aut omnino occulta patefaciat. Notū est, quod sacræ literæ prodiderūt, in quibus legimus, Pythionissam Samuelis animā euocasse, de qua re, quæstio est, an is, qui apparuit, & respōsum Sauli reddidit, fuerit verè Samuel, an verò Demō, qui Samuelis formā, & imaginē refererat, nā hoc secūdū, aut primū potuisse cōtingere, docet B. Ang. li. ad Simplic. 2. q. 5. & Augustinū sequuntur S. Th. 1. p. q. 89. a. 8. ad 2. 2. q. 95. a. 4. ad 2. q. 17. 4. a. 5. ad 4. De qua cōtrouersia agā in quinto Decalogi præcepto, vbi tractabo de Magorū operib⁹, & magicis, quibus Republicæ salutis sæpe nocēt. Hoc diuinandi genus ex Gētilibus originē duxit. Olim

1. Reg. 28.